

ÚJVÁRI IMRE LÁSZLÓ:
KATONÁK ÉS HÉTKÖZNAPOK

(Budapest, Zrínyi Katonai Kiadó, 1967. 314 o.)

Örömmel üdvözljük Újvári Imre László most megjelent újabb kötetét, amelynek harminchét hosszabb-rövidebb írása egyének és közösségek során, történeteink keresztül mutatja be

honvédeink és tisztjeink mindennapi életének gondjait, örömeit.

Műfaji szempontból különböző írásokkal találkozunk a könyvben: a riport formája váltakozik benne a ki-poentúrozott, csattanós, rövid lélegzetű novellával. Küzdelmes, nehéz emberi életsorsok vonulnak el előttünk, olyan embereké, akik számos megpróbáltatáson mentek keresztül, de mindvégig megmaradtak elvű, kommunista embereknek. („Ember a szavak mögött”, „Egy hadbíró hétköznapjai”, „Sebhely a szív fölött”). A bajtársiasság nagyszerű példáját bizonyítja a „Ház téglából és emberségből” című novella. Hőse Nézics Ferenc honvéd, akinek aknaszedés közben mindkét keze szétromcsolódott. Bajtársai egy pillanatra sem hagyták el: ott voltak mellette a kórházban, ápolták, majd amikor felgyógyult, házat építettek neki a falujában. A honvédek áldozatkészségét példázza a „Gátakon” című írás is, amely a hősies helytállást, az árvízzel folytatott küzdelmet jeleníti meg drámai formában. És ilyen drámai feszültséget ábrázol a „Karambol a levegőben” és az „Életveszélyes másodpercek” is, amelyeknek hősei a levegőben, a pilótafülkében ülve vívják élet-halál küzdelmüket.

A szerző nagyszerű érzésekkel, realista stílussal, a táj életszerű meglevenítésével vetíti az olvasó elé a hadgyakorlatokat, például „Az utolsó délelőtt”, vagy a „Harc a Dunánál” című írásokban. Az események olyan látomászerűen peregnek, mint a mozivásznon, olyan újszerűen és gyorsan, hogy az olvasó bele tudja élni magát a törté-

nésbe. Az említett írásoknak mintegy ellenpólusaként bukkannak fel a kötetben a szomorú, megindító történetek — mint például „A katonák édesanyja”. Idős Gyenes Györgyné nagyobbik fiát az ellenforradalmárok meggyilkolták, s a megtört szívé anyja az esztendők múlásával sem bír szabadulni fájó emlékeitől.

A kötetből kimagaslik három jól megkomponált, humoros hangvételű rövid írás: a „Sorozás”, „A jazzdobos” és „A kortes”. Az elsőben remek lélekrajzzal mutatja be a sorozáson öszszegyült fiatalok néhány típusát. A következő témája groteszk, irónikus: a fogdában három fiatal katona. Egyikük az egység egyetlen jazzdobosa, aki azzal kérkedik két társa előtt, hogy mindjárt kiengedik, mivel az egység zenekara délután fellép, s szükség van a dobosra. A feszültség: a három fogdába dugott katona vitatkozása azon, hogy kinek lesz igaza. A konfliktus megoldódik: a jazzdobost nem engedik ki a zárkából. „A kortes” című novella témája egy háború előtti választási-kampány, mikszáthi anekdotikus hangvétellel.

A könyv legjobb írása azonban kétségkívül az utolsó: a „Család a viharban”. A szerző valósággal rendőri nyomozást folytat egymásról mit sem tudó öt testvér után, akiket apjuk a harmincas években a lelencházba adott, s akik onnan indultak külön utakon az életnek. Az egyetlen meglevő szálon haladva Újvári Imre László fokozatosan fogja egybe a többi szálat, az ország különböző vidékein megtalálja a szétszórta élő testvéreket, s azok sorra elbeszélik életük történetét, gyermekkoruk megrendítő éveitől kezdve. Így kerekedik ki egy család megrázó története, melynek tagjait a Horthy-korszakban a nyomorúság szórta széjjel az országban, s akik csak a felszabadulás után találták meg emberhez méltó életüket.

Újvári Imre László ezzel a könyvvel pályájának egyik magaslatára érkezett el. A jövő dönti el, hogy a már elért hangját, fokozatosan kikristályosodó stílusát, hőseivel azonosuló érzésvilágát, a kevés mondással sokatmondó művészetét mennyire sikerül továbbfejlesztenie.

Váradi László